

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Відділення стаціонарного догляду для постійного або
тимчасового проживання Комунальної установи
«Центр надання соціальних послуг»
Бахмацької міської ради**

05.09.2025

м. Чернігів, 2025 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 05.09.2025 групою НПМ здійснено відвідування Відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Бахмацької міської ради (далі – відділення, заклад).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Шумна Лариса Петрівна, Представник Уповноваженого у Чернігівській області (керівник групи НПМ);

Гиря Марина Володимирівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Гавриль Олена Анатоліївна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Відвідування закладу відбувалося вперше.

Відділення знаходиться за адресою: вул. Гриненки, буд. 1, с. Курінь, Ніжинський р-н, Чернігівська обл., 16544.

Керівництво:

Кадема Олена Миколаївна – директор комунальної установи «Центр надання соціальних послуг» Бахмацької міської ради (далі – Центр).

Сунка Світлана Іванівна – завідувач відділення.

Відповідно до Положення про відділення, затвердженого директором Центру, відділення є структурним підрозділом Центру, що надає соціальні послуги особам, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності.

Відділення утворюється та ліквідується Бахмацькою міською радою в порядку, передбаченому чинним законодавством з урахуванням потреб Бахмацької міської територіальної громади і належить до сфери управління Центру.

На утримання закладу кошторисом затверджено 3 700 00, 00 грн на 2025 рік.

Заклад розрахований на проживання 30 осіб. На день відвідування до відділення зараховано 27 осіб (6 чоловіків та 21 жінка), з них: 10 осіб з інвалідністю, 9 – лежачих хворих, 1 – з числа внутрішньо переміщених осіб, 2 особи користуються кріслами колісними. Усі отримувачі соціальних послуг є дієздатними.

До відділення громадяни приймаються на підставі рішення уповноваженого органу Бахмацької міської ради про надання соціальних послуг.

У закладі всі підопічні перебувають на повному державному утриманні з відрахуванням 75% пенсії.

Обслуговування отримувачів соціальної послуги відповідно до штатного розпису здійснюють, зокрема: завідувач відділенням – 1 шт. од; сестра медична без

категорії – 1 шт. од; молодша медична сестра з догляду за хворими – 8 шт. од.; кухар – 2 шт. од.; підсобний робітник – 1 шт. од; робітник з комплексного обслуговування і ремонту будинків – 1 шт. од., машиніст із прання та ремонту спецодягу – 1 шт. од. Залишаються вакантними посади: підсобний робітник – 1 шт. од; робітник з комплексного обслуговування і ремонту будинків – 0,5 шт. од.

З комунальним некомерційним підприємством «Бахмацький міський центр первинної медико-санітарної допомоги» Бахмацької міської ради укладено Договір про надання медичних послуг безоплатно від 28.04.2025.

Упродовж 2024 року у Відділенні померло 6 осіб, у 2025 році – 6 осіб. (причиною смерті здебільшого встановлено хронічна серцева недостатність). Фактів насильницької смерті не встановлено.

Територія закладу огорожена, на подвір'ї встановлені лавки, розміщені в затінених ділянках під деревами, є крита альтанка (фото 1, 2).

Заклад розташований в одноповерховій будівлі, яка містить 8 житлових кімнат, їдальню, харчоблок, складське приміщення та медичний кабінет, який сумісний з робочим місцем завідувача відділення.

Підопічні вільно пересуваються територією закладу, а також мають можливість здійснювати самостійні прогулянки за межами відділення.

Жінки й чоловіки проживають окремо.

Вікна у кімнатах відділення не заграбовані.

З кожним з підопічних укладено договір про надання соціальних послуг.

На чергуванні у відділенні з отримувачами соціальної послуги залишається дві молодші медичні сестри.

У закладі організовано чотириразове харчування. Добові витрати на харчування отримувача соціальної послуги становлять 84,64 грн., на медикаменти – 17,20 грн., а середня сума витрат на одного підопічного в місяць складає 9 595,1 грн.

Згідно з результатами санітарно-мікробіологічного дослідження питної води від 26.08.2024 № 113/654, проведеного Бахмацьким відділенням Ніжинського міськрайонного відділу ДУ «Чернігівський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України», якість питної води відповідає вимогам ДСанПіН 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною».

У коридорах та фойє наявні вогнегасники, що забезпечують можливість оперативного реагування у разі виникнення пожежі (фото 3).

Група НПМ провела особисте та конфіденційне спілкування з усіма отримувачами соціальної послуги. Мешканці відділення повідомили про відсутність будь-якого фізичного чи психологічного впливу з боку персоналу.

II. ФАКТИ ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. У ході відвідування встановлено, що в закладі відсутні захисні споруди

(укриття) та будь-які обладнані приміщення, які мають забезпечувати можливість безпечного перебування підопічних у разі оголошення повітряної тривоги, що не відповідає вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198 (далі – Державний стандарт) та абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185.

Підопічні, з їх слів, не знають як діяти у разі обстрілів, не застосовується до них і «правило двох стін».

Право на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження (стаття 28 Конституції України, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 15 «Про соціальні послуги»).

2. Під час відвідування встановлено, що вуличний пандус на території закладу має слизьке покриття, що не відповідає вимогам пункту 5.3.2 ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» (далі – ДБН В.2.2-40:2018), яким передбачено облаштування пандусів шорстким покриттям для безпечного пересування підопічних, які відносяться до маломобільних груп населення. Внаслідок відсутності протиковзкого покриття у серпні 2025 року стався нещасний випадок: під час пересування особи з інвалідністю на кріслі колісному, останнє втратило стійкість, перевернулося, внаслідок чого підопічна впала, отримала забиття, а засіб пересування розбився вщент. За словами завідувача відділенням, працівниця закладу, яка супроводжувала підопічну, теж впала та отримала травму руки.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України, статті 283 та 284 Цивільного кодексу України).

3. У відділенні відсутня карантинна кімната. Крім того, відсутність умов для своєчасної ізоляції осіб, хворих на інфекційні захворювання, з метою попередження поширення інфекцій серед підопічних та персоналу порушують вимоги Заходів та Засобів щодо попередження інфікування при проведенні догляду за пацієнтами, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 03.08.2020 № 1777, які обов'язкові для всіх закладів, що надають соціальні послуги незалежно від форми власності та підпорядкування.

4. У більшості підопічних відсутні укладені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу.

5. У відділенні ведеться Журнал травматизму, в якому фіксуються дата виявлення випадку, ПІБ особи, в якій виявлено травму, характер травмування, причина ушкодження та ПІБ свідків. Водночас у закладі не складається довідка про фіксацію тілесних ушкоджень (форма первинної облікової документації № 511/о), затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2024 № 186,

за фактом отримання кожного тілесного ушкодження підопічним (фото 4). Відсутність належного документування фактів тілесного ушкодження може перешкоджати ефективному розслідуванню випадків травмування у подальшому.

6. У закладі відсутнє затверджене перспективне меню, що унеможлиблює забезпечення різноманітності страв, розрахунок їх енергетичної цінності та збалансованості раціону. У наданих щоденних меню за період з 01.09.2025 до 05.09.2025 відсутні свіжі овочі та фрукти, а також кисломолочні продукти (кефір, йогурт тощо). Установлено, що у технологічних картках перші страви зазначені без м'яса, більш того м'ясні страви подаються не щодня (фото 5, 6). Зазначене не відповідає вимогам Натуральних добових норм харчування в інтернатних установах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації сфери управління Міністерства соціальної політики України, затверджених постановою Кабінет Міністрів України від 13.03.2002 № 324.

7. Групою НПМ у медичних шафах виявлено три коробки по 24 упаковки медикаментів (вітаміни та снодійне), які не були закуплені відділенням та не належали підопічним (фото 7). За поясненням завідувача відділення та медичної сестри, дані препарати надійшли як благодійна допомога та видавалися підопічним без призначення лікаря. Окрім цього, виявлено пакунок та коробку, в яких знаходилися протерміновані лікарські засоби (антибіотики) у кількості близько 200 упаковок (фото 8, 9).

8. Місця загального користування не облаштовані ємностями та стаканами для питної води. У житлових кімнатах ємності для води порожні, проте вказаний недолік усунуто персоналом за час проведення відвідування (фото 10, 11).

9. Під час відвідування встановлено, що продукти харчування в холодильному обладнанні зберігаються без відповідного стікерування, що унеможлиблює контроль за термінами придатності та безпечністю харчових продуктів і створює ризики для здоров'я підопічних. Крім того, у холодильнику разом зберігалися масло вершкове, зелень та сало, що суперечить вимогам щодо роздільного зберігання продуктів (фото 12-14).

10. Працівниками харчоблоку не відбираються добові проби з приготовлених страв, що унеможлиблює контроль за дотриманням якості та безпечності харчових продуктів при приготуванні і реалізації готової продукції.

За час складання звіту за результатами відвідування адміністрацією закладу повідомлено про вжиття заходів щодо відбирання добових проб з приготованих страв (фото 15).

Порушення права на гідні умови перебування та на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 48 Конституції України).

11. У ході відвідування закладу групою НПМ виявлено перенаселення в житлових приміщеннях. Так, у кімнаті площею 14,9 м² проживають 4 підопічних, а у кімнаті площею 27 м² розташовано 5 ліжок, а проживає 4 особи, що складає на одну особу 3,7 м² та 5,4 м² відповідно. Це суперечить вимогам пункту 6.1.1.2 ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення»,

згідно з якими норма житлової площі на одну особу має становити не менше 8–10 м², а для осіб, які користуються кріслами колісними – 10–12 м². (фото 16).

12. У порушення Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми), у деяких житлових кімнатах недостатня кількість твердого інвентарю, а саме не вистачає стільців та тумбочок (фото 17).

У закладі наявна їдальня, однак підопічні змушені приймати їжу в житлових кімнатах, де не всюди створено належні умови: зокрема, нестача тумбочок ускладнює організацію повноцінного та зручного харчування. Можна це порушення внести в порушення 14 у порушення мін норм у закладі недостатня кількість твердого інвентарю, зокрема приліжкових столиків

Під час відвідування встановлено, що наявний твердий інвентар у закладі застарілий та потребує оновлення (фото 18-20). У житлових кімнатах на деяких ліжках розміщено по три зношених матраци, що перебувають у незадовільному стані. Підопічні скаржилися, що матраци порвані та збиті, що створює дискомфорт під час сну. Водночас у коридорі зберігаються нові матраци, а також наявні комплекти постільної білизни та рушники в достатній кількості.

Під час огляду житлових кімнат також зафіксовано велике скупчення тарганів безпосередньо на ліжках підопічних, що свідчить про неналежні санітарно-гігієнічні умови в приміщеннях та потребує вжиття невідкладних заходів для усунення антисанітарії (фото 21).

13. Зафіксовано, що житлові кімнати перебувають у занедбаному стані та потребують ремонту (фото 22-25).

Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Конвенції з захисту прав людини та основоположних свобод).

14. Групою НПМ встановлено, що одяг та взуття підопічних не персоналізовано.

15. Групою НПМ встановлено, що у порушення пункту 1 розділу VII вимог Мінімальних норм у закладі для 27 підопічних облаштовано лише один унітаз та один рукомийник. Крім того, двері у туалетній кімнаті не обладнані шпингалетом, що унеможливорює їх зачинення зсередини під час користування. Відсутність належної кількості санітарно-гігієнічного обладнання та неможливість забезпечити приватність під час користування санвузлом є порушенням базових умов гідного проживання та свідчить про недотримання стандартів у сфері забезпечення приватності. Також у порушення пункту 3.6. розділу VI вимог Мінімальних норм відсутні накладки на унітазах, що створює незручності для користування (фото 26, 27).

16. Пунктом 2 розділу VIII Державного стандарту, передбачено, що заходи особистого догляду здійснюються при зачинених дверях або за ширмою та з обмеженою кількістю помічників тільки надавачем соціальної послуги, який має

спеціальну підготовку та навички. Однак у відділенні виявлено відсутність ширм у житлових кімнатах, де проживають лежачі хворі, що не забезпечує належного рівня приватності під час проведення гігієнічних процедур.

17. Через брак приміщень у закладі відсутня кімната для відвідувачів. Підопічні зустрічаються з родичами та відвідувачами в місцях загального користування або в житлових кімнатах, що порушує право підопічних на конфіденційне спілкування.

18. У закладі обмежується право деяких маломобільних підопічних на прогулянки. Одна із підопічних поскаржилася, що майже три роки не була на свіжому повітрі, оскільки через вузький дверний проєм у її кімнаті неможливо підвезти крісло колісне. Унаслідок цього вона фактично позбавлена можливості перебувати на вулиці, через що фактично ізольована від зовнішнього середовища.

19. Під час спілкування з членами групи НПМ підопічні висловили побажання щодо облаштування вікон шторами, оскільки в денний час приміщення надмірно нагрівається від сонячного проміння.

Порушення права на вільний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

20. Відповідно до статті 23 Конституції України, кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших осіб, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості. Під час відвідування закладу встановлено, що підопічні перебували без будь-якого дозволу, просто сидячи у фойє. У приміщенні встановлено кілька телевізорів, проте жоден із них не працює, тож підопічні змушені просто сидіти без будь-якого заняття упродовж дня (фото 28).

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

21. Під час відвідування групою НПМ встановлено, що у 9 осіб з інвалідністю відсутні Індивідуальні програми реабілітації (далі – ІПР). Таким чином, реабілітаційна послуга, передбачена індивідуальним планом надання соціальних послуг, фактично не реалізується.

22. Групою НПМ встановлено, що не всі приміщення закладу повною мірою пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та підопічних, які належать до маломобільних груп населення, що порушує вимоги ДБН В.2.2-40:2018, а саме:

архітектурні елементи будівлі – пороги не оснащені попереджувальними контрастними смугами (фото 29);

у коридорах житлового корпусу відсутні поручні для осіб з інвалідністю та осіб похилого віку;

зовнішні та внутрішні прорізи дверей мають пороги, також наявні значні перепади висот підлоги;

біля порогів облаштовані дерев'яні накладки для полегшення пересування маломобільних підопічних, але їх кут нахилу не сприяє створенню зручності у використанні (фото 30);

у вбиральнях відсутні відкидні штанги, що значно ускладнює користування санвузлом особами з інвалідністю.

23. У відділенні проживають двоє підопічних з повною сліпотою, проте приміщення закладу не обладнані відповідно до їхніх потреб і не забезпечують безпечних та комфортних умов для пересування і перебування. У порушення вимог пункту 8.3. ДБН В.2.2-40:2018 у приміщеннях відсутні тактильні орієнтири, поручні та інші елементи, що мали б забезпечувати можливість для їх самостійного пересування.

У червні 2025 року від Чернігівської обласної організації Товариства Червоного Хреста України у межах надання гуманітарної допомоги було отримано допоміжне обладнання для догляду за особами з обмеженими можливостями, а саме: підставку-сходишку медичну, табурет для використання у ванній та душі, а також поручні для ванної кімнати, однак ці реабілітаційні засоби не використовуються за призначенням, а зберігаються в упаковках без застосування.

24. Житлові кімнати частково облаштовані кнопками виклику персоналу, що обмежує можливість оперативного звернення по допомогу.

Керівництво відреагувало на надані рекомендації щодо покращення архітектурної доступності приміщень: пороги внутрішніх дверних прорізів промарковано, а також встановлено кнопки виклику персоналу (фото 31).

Порушення права на свободу думки, совісті та релігії (стаття 9 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

25. У закладі не облаштовано молитовного простору, що обмежує реалізацію права на свободу світогляду та віросповідання.

Порушення права на ефективні засоби юридичного захисту (стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 57, 59 Конституції України).

26. Відповідно до статті 14 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» отримувачі соціальної послуги належать до категорії осіб, які мають право на безоплатну вторинну правничу допомогу, що включає заходи захисту, процесуальне представництво, а також допомогу у складанні процесуальних документів.

Однак у закладі не налагоджена співпраця з місцевим центром з надання безоплатної вторинної правничої допомоги, що порушує право підопічних на своєчасне отримання кваліфікованої професійної правничої допомоги, гарантованої державою.

Інші порушення.

27. Під час огляду встановлено, що у закладі відсутня належна кількість облаштованих приміщень для організації складу та зберігання матеріальних цінностей. У зв'язку з цим, засоби гігієни та реабілітації, коробки з побутовою технікою, матраци тощо розміщуються безпосередньо в фойє закладу, що створює захаращеність простору (фото 32).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Чернігівській обласній військовій адміністрації:

забезпечити контроль за додержанням прав підопічних;

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності.

2. Ніжинській районній військовій адміністрації:

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності.

3. Бахмацькій міській раді:

передбачити фінансування на:

- облаштування відділення укриттям;

- облаштування приміщень відділення відповідно до ДБН В.2.2-40:2018;

- забезпечення відділення необхідним твердим інвентарем відповідно до Мінімальних норм;

- покращення раціону харчування.

4. Комунальній установі «Центр надання соціальних послуг» Бахмацької міської ради забезпечити:

вжиття невідкладних заходів щодо усунення порушень прав підопічних;

належне поводження персоналу з підопічними та проведення системної просвітницької роботи з підвищення професійної компетентності працівників;

отримання безпекових заходів при оголошенні сигналу «Повітряна тривога»;

забезпечити вільний доступ для підопічних до питної води;

ведення медичної документації відповідно до вимог законодавства;

належне маркування та роздільне зберігання продуктів харчування, а також забезпечити дотримання натуральних добових норм харчування;

усунення порушень вимог ДБН В.2.2-18:2007 щодо дотримання допустимої площі проживання підопічних у житлових кімнатах та дотримання приватності;

житлові кімнати з лежачими підопічними ширмами для забезпечення приватності під час гігієнічних процедур;

усунення порушень вимог ДБН В.2.2-40:2018 щодо створення умов для вільного та безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших підопічних до житлових кімнат та приміщень Закладу;

створення умов для прогулянок на свіжому повітрі та вільного пересування маломобільних осіб, що сприятиме їх соціальній інтеграції та підтримці зв'язку із зовнішнім середовищем;

додержання Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами (шторами) та інвентарем підопічних;

облаштування карантинної кімнати, кімнати відвідування та молитовного простору;

проведення поточного ремонту приміщень та реконструкцію дверних прийомів у прохідних кімнатах;

контроль за термінами придатності ліків та медичних препаратів;

належне маркування зразків готових продуктів та дотримання правил товарного сусідства у холодильних і морозильних камерах;

персоналізацію одягу та взуття підопічних;

належне використання отриманої гуманітарної допомоги відповідно до її призначення;

денну зайнятість та дозвілля підопічних;

налагодження співпраці зі Східним міжрегіональним центром з надання безоплатної правової допомоги;

вжиття заходів для проведення дезінсекції приміщень, зокрема житлових кімнат, з метою повного знищення тарганів, а також забезпечити регулярний санітарно-гігієнічний контроль і профілактичні обробки, щоб запобігти повторному їх появленню.

Розглянути можливість щодо участі відділення в експериментальному проєкті з організації надання ВПО похилого віку, особам з інвалідністю соціальної послуги стаціонарного догляду за принципом «гроші ходять за людиною» відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 06.09.2024 № 888 «Деякі питання реалізації експериментального проєкту з організації надання внутрішньо переміщеним особам похилого віку, особам з інвалідністю соціальних послуг стаціонарного догляду, підтриманого проживання за принципом «гроші ходять за людиною».

Додаток: фотофіксація на 5 арк.

Керівник групи НПМ

**Представник Уповноваженого
у Чернігівській області**

Лариса ШУМНА

Фотоматеріали

Фото 1

ФОТО 3

ФОТО 5

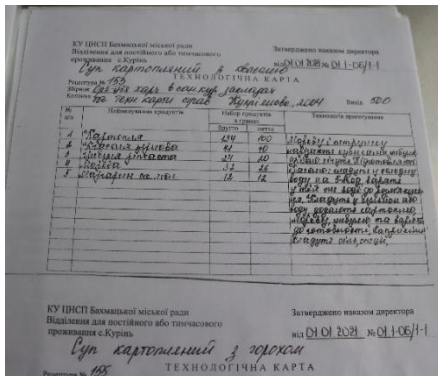

ФОТО 7

Фото 2

Φοτο 4

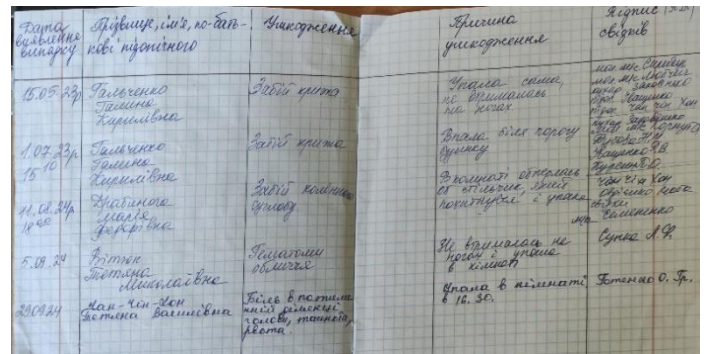

ФОТО 6

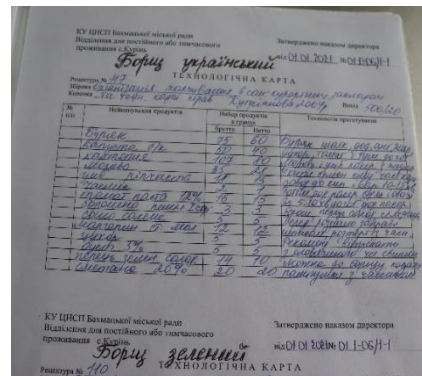

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

Фото 12

Фото 13

Фото 14

Φοτο 15

Φοτο 17

Φοτο 19

Φοτο 21

Φοτο 16

Φοτο 18

Φοτο 20

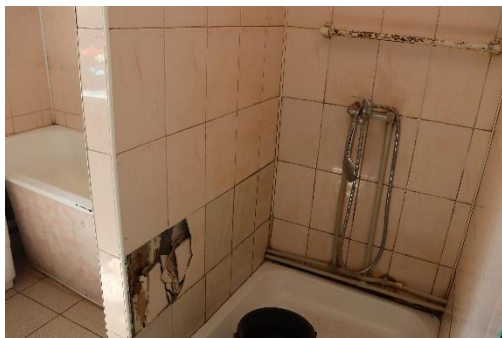
Φοτο 22

Φοτο 23

Φοτο 24

Φοτο 25

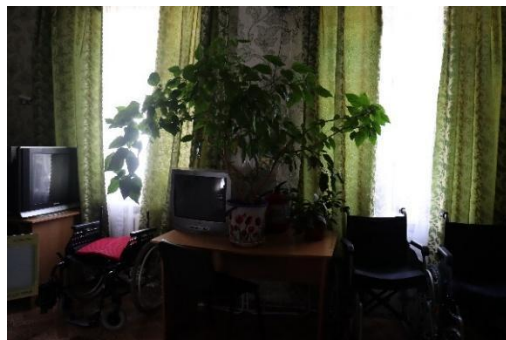
Φοτο 26

Φοτο 27

Φοτο 28

Φοτο 29

Φοτο 30

Фото 31**Фото 32**